

LES RONDALLES

Fa molts molts anys, a poqueta nit, quan fora de casa feia un fred de mil dimonis, o quan amb el bon temps parents i amics seien tots junts, sempre hi havia algú que contava rondalles. Era un divertiment, més o menys, com ara ho és el cinema. Les rondalles, abans, eren contades en un rogle de gent, ara és comú llegir-les al llibre. L'estudi de les rondalles va començar perquè molts escriptors i estudiosos van trobar les arrels de la cultura originari dels pobles d'aquestes narracions, una cultura que a causa de l'avanç del "progrés" i el despoblament de moltes àrees rurals semblava a punt de desaparèixer.

QUÈ ÉS UNA RONDALLA?

És un relat o narració en prosa, de tradició oral i de caràcter anònim, que conta fets imaginaris, desenvolupats amb uns personatges, un argument i un espai determinats, i que té unes fórmules fixes d'inici i acabament del relat.

A més les rondalles pertanyen a un patrimoni col·lectiu que remet a la cultura indoeuropea.

CLASSIFICACIÓ

Hi ha tres grups:

- a) **Les rondalles meravelloses:** hi intervenen éssers humans dotats de facultats sobrenaturals i objectes posseïts de virtuts màgiques.
- b) **Les rondalles d'animals :** Els protagonistes són animals personificats. La fam és quasi sempre el mòbil que provoca el conflicte.
- c) **Les rondalles de costums:** aquestes es consideren més tardanes en el temps que les meravelloses i, per això, poden reflectir millor les modes de vida de la societat agrària. Hi intervenen persones que es comporten de manera humana i resolen els conflictes plantejats sense cap ajuda meravellosa.

També hi ha qui hi inclouria les anomenades "**rondalles de fórmula fixa**" que presenten una estructura narrativa molt simple, que tenen caràcter didàctic i en què abunden els jocs de paraules, les endevinalles, els embarbussaments...

CARACTERÍSTIQUES DE LES RONDALLES

Les rondalles es caracteritzen, en termes generals, per tenir una estructura fixa, pel tipus de personatges que hi aparèixen i per les fórmules que els narradors utilitzen per obrir i tancar el relat.

a.-Estructura narrativa fixa:

Esquema narratiu que agrupa els diferents fets o seqüències narratives en cinc moments:
-situació inicial: Presentació d'alguns dels participants de la narració i de les seues circumstàncies.

-Conflicte: Qualsevol fet o acció que modifica la situació inicial.

-Acció: Reacció d'alguns dels participants per intentar resoldre el conflicte. És la seqüència o la part més important de la narració.

-Resolució: El resultat de les accions precedents. -Situació final: tornada a una situació estable diferent de la inicial.

b.-Tipus de personatges que apareixen

A les rondalles hi sol haver 6 tipus de personatges (tot i que no sempre apareixen tots) : l'heroi, el fals heroi, l'agressor, el donant de l'objecte màgic, la víctima i els auxiliars de l'heroi.

	PERSONATGES DE LES RONDALLES					
	Heroi	Fals heroi	Agressor	Donant de l'objecte màgic	Víctima	Auxiliars de l'heroi
El pou de la lluna	Bernadet		Serp, lleó i dimoni cucarell.	Jaieta	3 filles del rei	Rei

c.-Fòrmules que els narradors utilitzen per obrir el relat i tancar-lo :

De començament

- Rondalla va, mentida corre.
- L'any de la picor, quan tothom gratava...
- Quan les "granyotes" portaven sabre...
- De l'època que dels tigres i lleons en feien carn de canelons...
- Vet aquí que en aquell temps que de la palla en feien fems...
- Conte va/ conte vingue/ tirat per un cingle/ conte va... una rata es va menjar un pa.
- Un camí...
- Una volta...
- Vet aquí que una vegada...
- Vet aquí que en aquell temps...
- Una vegada hi havia...
- Era una vegada...
- En un país molt llunyà hi havia...
- Temps era temps, quan els animals parlaven...
- Fa qui sap quants anys...

- Una vegada fa molts anys...
- Un conte us explicaré, tan bé com jo sabré; si l'escolteu el sentireu, qui no el sentirà no el sabrà.
- De follies i de rondalles jo us en contaré un grapat, les unes sera mentides, les altres seran veritats.
- Això era i no era, i bon viatge faci la cadenera, per vosaltres un picotí i per a mi una quartera, del bon blat que es bat a l'era, i el bé que se'n vingui i el mal que se'n vagi, i qui bé faci que bé trobi i el dolent que mal hagi.
- Això era i no era, i bon viatge faci la cadenera, per tu un almud, per jo una barcella.
- Això era i no era... Bon viatge faça la cadenera.
- Vet aquí que en aquell temps que les bèsties parlaven i les persones callaven...
- Vet aquí que en aquell temps que els ocells tenien dents...
- Vet aquí en aquell temps que les bèsties tenien dents...
- Vet aquí que en aquell temps dels catorze vents, que set eren bons i altres set dolents...
- L'any titurany...
- L'any tirolany...
- Vet aquí en aquell temps dels set estudiants que tres eren ases i quatre bergants...
- Hi havia un rei que parava faves i li queien les baves dins un ribell...
- Vet aquí que en un poblet poblàs on tothom tenia nas...
- Escolteu bé això que us diré que si ho sé, tampoc no ho sé, i si bé mai no ha passat bé podria ser veritat...
- Rondalla ve, rondalla va, si no és mentida veritat serà.
- Rondalla ve, mentida corre...
- Vet aquí pels temps d'aquell rei que a qui sabia massa li feia llevar la pell...
- Vet aquí en aquell temps que els arbres cantaven i les unces es mesuraven...

D'acabament

Cric, cric, mon conte es finit. Cric, crac, mon conte es acabat.

Lo gal cantet e la sorneta finiguet. (El gall cantà i el conte s'acabà)

Cric, cric, mon conte es finit. Cric, crac, mon conte es acabat.

Fot un gròs pet et s'ensauvet ! (Va tirar-se un gran pet i va tocar el dos).

Passi per mon prat, mon conte es acabat.

E tric e trac, mon conte es acabat.

Se n'a voluletz pas creire, anatx òc veire.

Dins un prat son passat, e cric crac mon conte es acabat.

· Això és dit i jo ho he vist.

· La rondalla està acabada, acabada o no en sé pus; si per cas he dit errada...

Perdona'm bon Jesús!

· Això era, per tu un sac de diners i per mi un altre tant més.

· Allà lluny veig un llumeneró blau, bé hi arribaran si a Déu plau.

· Si aquesta és vera, lo cap li torni de cera.

· Un per allà, altre per ací, no m'han dat res pel camí.

· En un camp de molí hi havia un fus i en un altre un gat i el "cuento" s'ha acabat.

· I si no són morts són vius i si no són vius són morts.

· La rondalla està acabada, si us plau mengeu la torrada; si per cas no us agrada, tireu-la dalt la teulada.

- I ells allà i jo aquí, no m'han dat res pel camí; i jo aquí i ells allà, no m'han dat res per menjar. I catacric i catacrac i el conte s'ha acabat. (Bibiana Rubió)
- I la rondalla és acabada amb un tall de cansalada, i aquí plantem un soc per tornar-hi un altre cop.
- I aquest conte que jo he dit és per al més eixerit, i aquest conte que hem contat és per al més espavilat. I serà el més eixerit el que dirà primer quiquiriquic...
- I jo vaig venir per poder-ho dir i jo hi vaig anar per poder-t'ho explicar, perquè si no hagués vingut no ho hauries sabut.)
- I tot això és tan cert com que tot el que és madur no és verd; i tot això és tan segur com que tot el que és verd no és madur.
- I tot això que us he explicat és la pura veritat i el que no s'ho vulgui creure que ho vagi a veure i no sortirà a ballar a la plaça ni beurà vi de la carbassa.
- I tot això és tan veritat com que la rondalla s'ha acabat. I si us ha agradat bé, i si no, també.
- I tot això és tan veritat com si no hagués passat.)
- I tot això que us he explicat ha passat i no ha passat. Si no ha passat és mentida i si ha passat és veritat.
- Bé, i ara prou, que si us deia tot el que sé, un altre dia no us podria explicar res.
- Si aquesta rondalla t'agrada, menja-te-la fregida. Si fregida no t'agrada, menjate-la torrada. Si tampoc no t'agrada, menja-te-la pelada, i si encara no t'agrada, llença-la dalt de la teulada.
- I mig món diu que sí i l'altre mig diu que no, i aneu a saber qui té raó; i si el conte t'ha agradat, dóna'l per ben escoltat.
- Pel bon fat i el mal fat que la meva mare m'ha donat, que tot el que digui sigui veritat
- I vet aquí un gos, vet aquí un gat, aquest conte s'ha acabat.
- I vet aquí un gat, vet aquí un gos, aquest conte ja s'ha fos.
- El conte s'ha acabat i aquí m'he quedat.
- Conte contat, ja s'ha acabat i el que no aixecarà el cul se quedarà empegat.
- Conte contat, conte acabat.
- Rondalla explicada, rondalla acabada.
- I això és tan veritat com que el conte s'ha acabat.
- I no són morts si encara són vius.
- I van viure feliços molts i molts anys.
- I van ser feliços i van menjar tots anissos.
- I el que no ho vulgui creure que ho vagi a veure.
- Aquest conte s'ha acabat i si no és mentida és veritat.
- Catacric-catacrac, conte acabat.
- Catacrac-catacric, conte finit.
- I és un gos i és un gat i aquest conte s'ha acabat.
- I tot això es tan veritat que potser mai no ha passat
- I van fer un gran dinar; primer van menjar un gall a l'ast, després un capó farcit i després un gat pelat, i vet aquí el conte acabat.
- I foren feliços, i com ells ho poguem ésser nosaltres, i dalt del cel ens poguem veure junts. Amén.
- I es un gat i és un gos i aquest conte ja s'ha fos.
- I darrere la porta hi un plat de confits que tots els llaminers hi posen els dits.
- I darrere la porta hi ha un sac de confits que tots els llaminers hi fiquen els dits.
- I darrere de la porta hi ha un fus i s'ha acabat. Amén Jesús.

- I ens en en vam anar plegats fins a... Allí ens vam deixar i jo vaig venir cap aquí per poder-vos explicar el que acabeu d'escoltar.
- I ells allí i jo aquí, i no m'han dat res pel camí.
- I això és sa rondaia de ... si vos agrada menjau-la-vos frita, menjau-la-vos torrada, i si no us agrada tirau-la dalt sa teulada.
- A la cric-cric, el conte ja està dit; a la cric-crac, el conte està acabat.
- I catacric-catacrac, el conte s'ha acabat. I tuuuuuuuuuut... La guilla ha vingut i se l'ha emportat, ha passat per un forat i allí dintre s'ha quedat.
- I cric-crac, el conte s'ha acabat; aquí planto un soc per tornar-hi un altre cop.
- I el que no vulgui creure aquesta rondalla vera, que el seu cap se li torni de cera.
- Una reina tenia tres filles: una mandarina, una tarongina, una melmelada i aquesta història s'ha acabada.
- Conte contat ja s'ha acabat, de la xemeneia al terrat.
- Conte contat ja s'ha acabat i per la xemeneia al terrat.
- Entre un gat i un gos aquest conte ja s'ha fos

TÍTOL	TIPUS	LLOC	PERSONATGES	CONFLICTE	ACCIÓ: COM RESOLDRE EL CONFLICTE	RESOLUCIÓ	SITUACIÓ FINAL	ENSENYANÇA
La llegenda del Palleter	Meravellosa	Alacant	Palleter (ofici)	pobresa	Aparició d'un ajudant (un follet) Consell: Ser ambiciós	No resolució del conflicte per no fer cas del consell	Tornada al principi (estructura circular)	Fer cas dels consells però amb mesura
I queixalets també	Meravellosa	Penàguila	Xiqueta (Nom: Toneta)	Prohibició dels grans de fer alguna cosa	Aparició d'uns ajudants (xiquet i dona gran)	La por convertida en malaltia	Curació i pagar per l'incompliment de les normes	Fer cas dels consells de la gent gran
Història d'un mig pollastre	Meravellosa	Lloc imaginari (masia de la cort del rei)	Mig pollastre (animal)	Trobada de diners i voler casar-se amb la princesa	Aparició de l'ajudant (Riu, massa, Rabosa)	Utilitzant les característiques dels ajudants	Transformació en persona i casament	Cal utilitzar l'astúcia i la intel·ligència
El darrer consell	Costums	Vall d'Albaida. Domini musulmà Bèlgida	Pastor (ofici, nom: Andreu)	Segrest, alliberament i tornada a casa	Aparició de l'ajudant (3 consells)	Aplicació de forma estricta del consell	Retrobada amb la família	Fer cas dels consells
L'envejós d'Alcalà	Costums	Alcalà de la Jovada	Musulmà (Nom: Al Favet)	Aparició de l'antagonista (nom: Abd Al Maduix) Enveja	Fe en Al.là	Problemes recauen en l'antagonista	Reconciliació	Creure en el teu déu t'ajuda a resoldre els problemes

PRINCIPALS COMPILADORS

No podem explicar les rondalles sense tenir el compte alguns noms propis com:

Antoni Maria Alcover (pseudònim Jordi des Recó)
 Joan Amades
 Enric Valor
 Francesc de Borja i Moll
 Andreu Febrer
 Francesc d'Albranca

FONTS PER CONSULTAR

http://www.edu365.cat/eso/muds/catala/literatura/prosa/bella_bestia/pantallal.htm

http://culturapopularmenorca.cat/continguts/?page_id=54

http://www.escriptors.cat/autors/alcoveram/pagina.php?id_sec=3660

L'ESTRUCTURA DE LA RONDALLA

ESTRUCTURA
NARRATIVA

SITUACIÓ INICIAL

CONFLICTE:

ACCIÓ:

RESOLUCIÓ:

SITUACIÓ FINAL:

ELS PERSONATGES DE LA RONDALLA

TIPUS DE PERSONATGES QUE PODEN APAREIXER...	DESCRIPCIÓ